Voorwoord

Met de onafhankelijkheidswording van Indonesië ging niet alleen een bron aan inkomsten en grondstoffen verloren, maar kwam tevens een unieke levensstijl aan haar eind. Het mogelijke verlies van de kolonie werd jarenlang afgeschilderd als het begin van het einde – Indië verloren, rampspoed geboren - en dit verklaart in ieder geval deels de hardnekkigheid waarmee de Nederlandse regering eind jaren veertig probeerde om Indië voor Nederland te behouden. Toch lijkt het verlies van economische of geopolitieke invloed achteraf gezien niet van grote betekenis te zijn geweest voor het voortbestaan van Nederland. De onafhankelijkheid trof met name de achtergebleven Nederlandse kolonisator, wiens vanzelfsprekende hegemonie en daaruit voortvloeiende superieure *way-of-life* in 1949 ten einde kwam.

De generaties Nederlanders die zich vanaf de zeventiende eeuw in de Oost vestigden, mengden zich nauwelijks met de plaatselijke bevolking, hetgeen wij tegenwoordig als mislukte integratie zouden karakteriseren. De aanpassing van de Nederlanders bleef beperkt tot het klimaat en het voedsel en ten allen tijde bleven de Nederlandse en Indische cultuur gescheiden. Toch veranderde het bestaan in de 'gordel van smaragd' het leven ingrijpend, en kan men, gespiegeld aan het thuisland, met recht van een afzonderlijke levensstijl spreken. Talloze foto's roepen het beeld op van welgestelde heren, omringd door gedienstige inlanders, zich tegoed doende aan de vruchten van het land. De kolonisator bediende zich van het 'tempo doeloe', de rustige tred, die het tropische leven voor de West-Europeaan enigszins leefbaar maakte.

Maar in hoeverre zijn deze beelden representatief voor hoe het leven in de koloniën werkelijk was? De vreedzame taferelen steken nogal af tegen de talrijke opstanden, conflicten en slachtpartijen die tot aan het begin van de twintigste eeuw regelmatig plaatsvonden. In dit themanummer wil de redactie van Groniek laten zien hoe het leven van Nederlanders in Indië in tekst en beeld is overgeleverd. In deze bronnen zijn namelijk dikwijls twee dimensies aan te treffen; enerzijds de gezapige rust en anderzijds de onverklaarbare en blijvende dreiging van de vreemde cultuur. De centrale vraag is dus, hoe het leven in Nederlands-Indië in werkelijkheid was en hierop zullen de auteurs in dit nummer een antwoord proberen te geven.

In haar theoretische inleiding over het fenomeen collectieve herinnering gaat Frances Gouda in op de spanning tussen herinnering en werkelijk-

heid. Zij laat zien hoe de herinneringen aan het koloniale verleden werden 'recycled' en telkens opnieuw vorm kregen in verschillende sociale en politieke contexten. De manier waarop Nederlanders in de Oost vorm gaven aan hun koloniale ervaringen staat centraal in Janny de Jongs bijdrage over egodocumenten rondom het fin de siècle. Uit haar artikel blijkt hoe de Nederlanders tussen verwondering en afschuw over het Indische leven heen en weer geslingerd werden. Dik van der Meulen stelt vervolgens de vraag, hoe Eduard Douwes Dekkers verblijf in Nederlands-Indië zijn literair werk heeft kleurgegeven.

Literatuur speelt ook een centrale rol in in de bijdrage van Erica van Boven. Zij behandelt vier romans uit de negentiende en twintigste eeuw. Zo passeren Ten Brinks *Oost-indische dames en heeren* (1863), Adinda's *Vrouwen lief en leed onder de tropen* (1892), Couperus' *Stille Kracht* (1900) en Salomons' *Ballingen* (1927) de revue en laat Van Boven zien hoe de personages in deze boeken worstelen met de Indische invloeden die op hun vertrouwde, Europese cultuur afkomen. In het laatste artikel, tenslotte, beschrijft Pauline van Roosmalen de ontwikkeling van de Europese architectuur in Nederlands-Indië.

Het supplement van dit themanummer opent met een betoog van redactielid Karin Siebenga, waarin zij oproept tot meer aandacht en waardering voor de Oude Geschiedenis in Nederland. In de rubriek Persoonlijkheden beschrijft Peter Daerden de markante levensloop van ontdekkingsreiziger Henry Morton Stanley aan de hand van recente biografieën en ongepubliceerde bronnen uit het Koninklijk Museum Midden-Afrika in het Belgische Tervuren. Vervolgens breekt professor Julian Zelizer in de rubriek 'Over de Grens' een lans voor een verdere integratie van de sociale wetenschappen in de geschiedwetenschap. Aan de hand van voorbeelden uit de Amerikaanse politiek toont hij aan hoe historici gebruik kunnen maken van andere disciplines. Het supplement wordt tenslotte afgesloten door een interview met de beroemde Britse historicus Quentin Skinner, die afgelopen najaar ter gelegenheid van de eerste Kossmannlezing in Groningen was. Naast aandacht voor het werk van Skinner en zijn verdiensten op het gebied van de geschiedenis van de politieke theorie, gaat het interview tevens in op enkele actuele problemen in de politiek en recente trends in de historiografie.

Geachte meneer, mevrouw,

Voor u ligt het eerste nummer van alweer de veertigste jaargang van Historisch Tijdschrift Groniek, dat in 1967 werd opgericht door bevlogen studenten Geschiedenis. Om dit achtste lustrum op gepaste wijze te vieren verschijnt binnenkort een Lustrumuitgave van Groniek. Hierin komen oud-redacteuren aan het woord over de ontwikkeling van het tijdschrift, het Instituut voor Geschiedenis en hun ervaringen als redactielid.

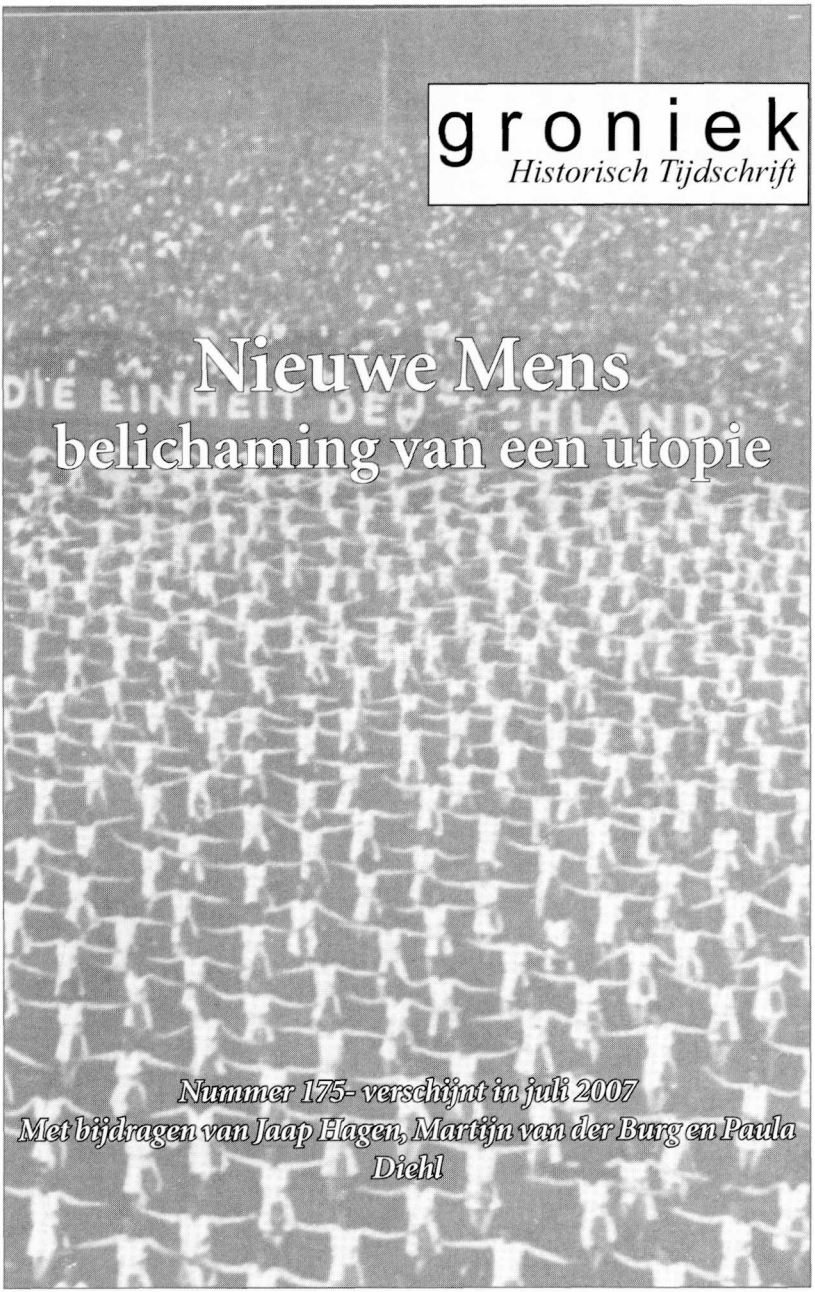
Het Lustrumnummer zal op 1 juni a.s. op feestelijke wijze worden gepresenteerd in filmhuis Images waar wij u vanaf 19:00 uur van harte welkom heten en hapjes en drankjes voor u zullen klaarstaan. De presentatie zal rond 19:30 uur plaatsvinden, waarna nog voldoende gelegenheid zal zijn om wat te drinken en herinneringen op te halen. Wij hopen dat u allen komt en nodigen u van harte uit u via www.groniek.nl op te geven voor dit feest.

Met vriendelijke groet,

De redactie van Groniek

Aangezien het aantal plaatsen beperkt is, graag opgave vóór 14 mei via www.groniek.nl, dan kunnen wij rekening houden met uw komst.

Locatie: Filmhuis Images / Poelestraat 13 / 9712 KB / Groningen / http://www.images.nu

groniek
Historisch Tijdschrift
Nieuwe Mens
belichaming van een utopie
Nummer 175- verschijnt in juli 2007
Met bijdragen van Jaap Hagen, Martijn van der Burg en Paula Diehl